

Research Paper

Attachment styles and smartphone addiction: The mediating role of self-esteem and sensitivity to rejection

Bentolhoda Hassani¹, Roshanak Khodabakhsh Pirklani², Batool Ahadi²

1. M.A in General Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.

Citation: Hassani B, Khodabakhsh Pirklani R, Ahadi B. Attachment styles and smartphone addiction: The mediating role of self-esteem and sensitivity to rejection. J of Psychological Science. 2022; 21(113): 971-985.

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1499-fa.html>

ORCID

doi 10.52547/JPS.21.113.971

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Attachment styles,
Behavioral addiction,
Sensitivity to rejection,
Adults,
Gender

Background: Although the role of attachment styles, self-esteem, and sensitivity to rejection in smartphone addiction has been confirmed, there are still many ambiguities in how these factors affect smartphone addiction; In some cases, research results are even contradictory, perhaps because they have often been examined independently.

Aims: This study investigates the mediating role of self-esteem and sensitivity to rejection in the relationship between attachment styles and smartphone addiction

Methods: Structural equation modeling (SEM) was used to test the indirect relationship between attachment styles and smartphone addiction through self-esteem and sensitivity to rejection. The statistical population of this study included all smartphone users aged 20 to 34 years old. The participants included 452 individuals aged 20 to 34 years (49.1% women and 50.9% men). The following questionnaires were administered to the participants: Adult Attachment Style Questionnaire (Besharat, 2011), smartphone Addiction (Sevari, 2014), Rosenberg's Self-Esteem (1965), and the adult version of Rejection Sensitivity Questionnaire (Branson et al., 2009). The path analysis method was used for data analysis.

Results: The results of the bootstrap method showed that self-esteem and sensitivity to rejection partially mediated the relationship between secure and avoidant attachment styles and smartphone addiction. The results also indicated their full mediating role in the relationship between anxious attachment style and smartphone addiction. Furthermore, results showed gender's moderating role on the direct path between avoidant attachment style and smartphone addiction, And the indirect path between anxious attachment style and smartphone addiction.

Conclusion: This study's findings suggest that to solve the smartphone addiction issue, especially in women, paying attention to the components of self-esteem and sensitivity to rejection can be helpful.

Received: 27 Nov 2021

Accepted: 09 Feb 2022

Available: 23 Jul 2022

* **Corresponding Author:** Roshanak Khodabakhsh Pirklani, Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.

E-mail: rkhodabakhsh@Alzahra.ac.ir

Tel: (+98) 9121149746

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Regarding the similarities between smartphone addiction harms and the harms associated with drug addiction (Leung & Liang, 2016), many researchers have been trying to discover the causes of smartphone addiction. More interventions are under development and test to prevent or reduce this addiction (for example: Sabzmanesh Jafari et al., 2018; Sadeghzadeh et al., 2019). According to Flores (2001), insecure attachment style is the most crucial predictor of addiction. Most research findings indicate the often inverse relationship between secure attachment and smartphone addiction (Bianchi & Phillips, 2005; Billieux, 2012; Monacis et al., 2017). However, in the case of avoidant attachment and smartphone addiction, the findings are conflicting (Kim et al., 2017; Kim & Koh, 2018). Although numerous studies have confirmed the role of anxious attachment style in smartphone addiction, the extent to which this relationship relates remains unclear. Do moderating variables cause conflicting results concerning avoidant attachment style and smartphone addiction? Does an anxious attachment style affect smartphone addiction through other variables? Another predictor of smartphone addiction is self-esteem (Yücens & ÜZer, 2018; Billieux, 2012), which can be considered a mediating variable. Individuals with insecure attachments often have lower self-esteem (Hart et al., 2005; Mikulincer & Shaver, 2019) and choose more conservative strategies for interacting with others (Anthony et al., 2007). The use of smartphones can be one of these strategies (Festl et al., 2012; Billieux, 2012). Thus, more recent research has focused on the mediating role of this variable in the relationship between insecure attachment and smartphone addiction (Yuchang et al., 2017; Kim & Koh, 2018). However, some researchers hold that some mediating variables may also influence the relationship between self-esteem and smartphone addiction (Walsh et al., 2009). According to the sociometer theory, one's self-esteem can affect his/her beliefs about the possibility of receiving acceptance or rejection from others (Leary & Down, 1995). People with high sensitivity

to rejection prefer to interact with others via smartphones since they receive fewer signs of rejection in indirect communication (Blackhart et al., 2021). Therefore, sensitivity to rejection may play a mediating role in the relationship between self-esteem and smartphone addiction. Attachment style seems to affect smartphone addiction through self-esteem and sensitivity to rejection, and gender may play a moderating role in this relationship.

Method

A) The participants included 452 individuals aged 20 to 34 years ($M=25.89$ $SD=4.4$; 49.1% female, 50.9% male) who used their smartphones for at least two hours a day. 63.5% of females and 46.5% of males who participated in this study indicated that they mostly spend their time on social media network sites (54.9% of the total sample size). 3.2% of females and 16.5% of males used their smartphones to play online or offline games (10% of total sample size). Other participants indicated that they used their smartphones to contact others or had no preferences.

B) Smartphone addiction: In this study, we used a 13-item questionnaire (Sevari, 2014), which is based on the research of Bianchi and Phillips (2005). The Cronbach's alpha of the questionnaire was 0.83.

Attachment Style: The Adult Attachment Scale [AAI] (Besharat, 2011) was developed using the Hazen & Shaver's (1987) Adult Attachment Questionnaire and had 15 questions. In the present study, Cronbach's alpha coefficients for the secure, avoidant, and anxious attachment styles were 0.79, 0.82, and 0.80, respectively.

Self-esteem: we used Rosenberg's (1965) self-esteem scale. In the present study, Cronbach's alpha was 0.82.

Sensitivity to rejection: the adult version of the rejection sensitivity questionnaire [A-RSQ] (Branson et al., 2009) was used in this study. In the present study, Cronbach's alpha was 0.83.

C) Preliminary Analysis: The percentage of missing data among females was 2.28% and among males was 3.31%. The pattern of missing data in this study was non-random, and the item's content had an essential role in not responding to it. Missing data were substituted by the multiple Imputation method. The

descriptive statistics and correlation between variables are represented in Table 1.

Table 1. Descriptive statistics and correlations among variables (N=452)

	1	2	3	4	5	6
1 Secure attachment style	1					
2 Avoidant attachment style	-.02	1				
3 Anxious attachment style	-.17**	.27**	1			
4 Self-esteem	.32**	-.25**	-.46**	1		
5 Sensitivity to rejection	-.19**	.59**	.72**	-.50**	1	
6 Smartphone addiction	-.15**	.11*	.41**	-.46**	.44**	1
M	13.71	14.33	12.67	28.01	11.32	39.12
SD	3.57	2.90	2.60	3.58	3.41	9.38
Skewness	1.54	0.2	0.54	-0.81	1.09	0.9
Kurtosis	-4.40	-0.63	-0.68	-0.97	-1.54	-0.86

**p<0.001, *p<0.05

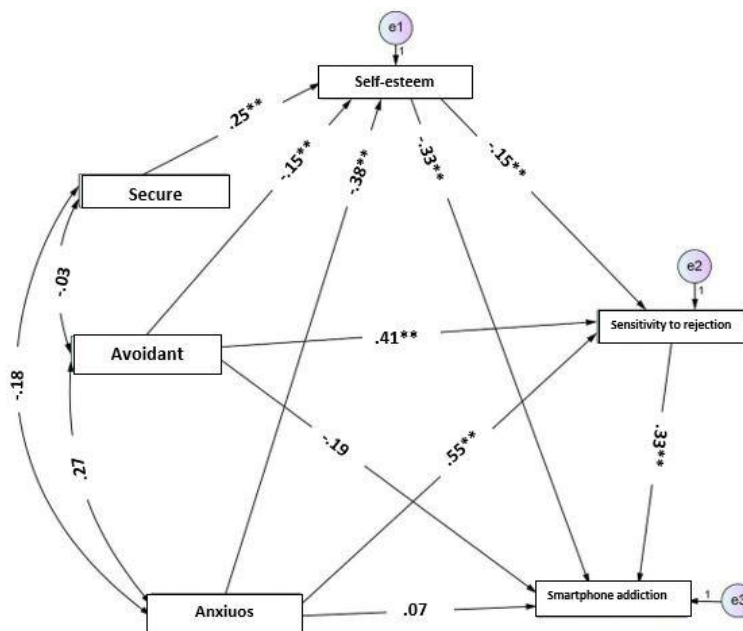

Figure 1. The structural model of the variables in the study

Results

According to the correlation analysis (Table 1), smartphone addiction significantly correlated with avoidant and anxious attachment styles, sensitivity to rejection, and negatively correlated with secure attachment style and self-esteem. Sensitivity to rejection had a significant positive correlation with avoidant and anxious attachment styles and negatively correlated with secure attachment style and self-esteem. Finally, self-esteem had a significant positive correlation with secure attachment style and a negative correlation with avoidant and anxious attachment styles.

The structural model constructs evidenced good fit to the data: [CFI= 0.998, TLI= 0.988, GFI= 0.997,

RMSEA= 0.041, $\chi^2_{(2)} = 1.75$]. The hypothesized model is shown in Fig 1.

The mediating role of self-esteem and sensitivity to rejection: The standardized indirect effects between secure attachment style and smartphone addiction ($\beta = -0.09$, $p < 0.001$), avoidant attachment style and smartphone addiction ($\beta = 0.19$, $p < 0.001$) anxious attachment style and smartphone addiction ($\beta = 0.33$, $p < 0.001$) was statistically significant; Thus self-esteem and rejection sensitivity mediate the effects of attachment styles on smartphone addiction. In the absence of mediating variables, only the anxious attachment style was able to predict smartphone addiction ($\beta = 0.40$, $p < 0.001$); However with the inclusion of two mediating variables (self-esteem and

rejection sensitivity) in the model, anxious attachment style could not directly predict smartphone addiction any longer ($\beta = 0.07$, $p < 0.21$); thus self-esteem and sensitivity to rejection had a full mediation role in the relationship between anxious attachment style and smartphone addiction (Igartua and Hayes, 2021).

The moderation test of gender: In case of direct effects, gender had a moderation effect on the path between avoidant attachment style and smartphone addiction. The standardized direct effect in men ($\beta = -0.08$, $p < 0.23$), and women ($\beta = -0.28$, $p < 0.001$) was significantly different ($Z = -1.9$, $p = 0.02$).

In the case of indirect effects, gender had a moderation effect on the indirect path between anxious attachment style and smartphone addiction through self-esteem and sensitivity to rejection. The standardized indirect path coefficient in males ($\beta = 0.25$, $p < 0.001$) and females ($\beta = 0.41$, $p < 0.001$) was significantly different ($Z = -1.9$, $p = 0.02$).

Conclusion

This study investigated the mediating role of self-esteem and rejection sensitivity concerning attachment style and smartphone addiction. According to the results, the proposed model was a good fit and could explain the role of attachment style in the tendency to smartphone addiction. In this study, the direct path of avoidant attachment style to smartphone addiction was insignificant in men. However, in women, the avoidant attachment style was negatively related to smartphone addiction. Women with avoidant attachment style, while avoiding relationships, prefer to bring a limited number of real-world connections to the digital world. In both men and women, the indirect path of avoidant attachment style through self-esteem and sensitivity to rejection and smartphone addiction was a positive predictor of smartphone addiction. In indirect communication, such as online communication, fewer signs are available to

understand and guess the other person's feelings; so, people with high sensitivity to rejection also receive fewer rejection signs and express themselves more openly (Blackhart et al., 2021). For individuals with an avoidant attachment style, smartphone use can also be a protective way to enhance and maintain their self-esteem. By participating in online role-playing games or accomplishing predetermined goals of an app, one can still preserve this belief that s/he is capable and worthy. Self-esteem and sensitivity to rejection mediate the relationship between anxious attachment style and smartphone addiction. Anxious attachment style with low self-esteem and high sensitivity to rejection induces more intense negative emotions. In the face of stressful events, these individuals tend to be closer to their attachment figure (Mikulincer & Shaver, 2019). Communicating with others via a smartphone is a very accessible source of receiving support and care that a person with anxious attachment has been deprived of since an early age, a need the person is now trying to satisfy. In this study, the indirect path coefficient of anxious attachment style to smartphone addiction through self-esteem and sensitivity to rejection was higher in women than men. Therefore, designing interventions that promote self-esteem and reduce sensitivity to rejection can help reduce the harmful use of smartphones in women.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: All procedures performed in this study involving human participants were under the ethical standards of the institutional and national research committee and with the 1964 Helsinki declaration and its later amendments or comparable ethical standards.

Funding: This study was conducted as a master thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the main researcher of this research. The second author was the supervisor, and the third author was the advisor.

Conflict of interest: all authors declare no conflict of interest.

Acknowledgments: I would like to thank the supervisor and the advisor of this study for all their support and the participants in this study, without whom this research could not be conducted.

سبک دلبستگی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند: نقش واسطه‌ای حرمت خود و حساسیت به طرد

بنت‌الهدی حسنی^۱، روشک خدابخش پیرکلانی^{۲*}، بتول احدی^۲

۱. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: با وجود اینکه نقش سبک دلبستگی، حرمت خود پایین، و حساسیت به طرد بالا در اعتیاد به تلفن همراه هوشمند تأیید شده است اما هنوز ابهامات فراوانی در نحوه تأثیر این عوامل بر اعتیاد به تلفن همراه هوشمند وجود دارد؛ حتی در برخی از موارد، نتایج پژوهشی در تناقض با یکدیگر هستند، شاید به این علت که غالباً این موارد مستقل از هم بررسی شده‌اند.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای حرمت خود و حساسیت به طرد در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند صورت گرفت.

روش: به منظور بررسی رابطه غیر مستقیم سبک دلبستگی و تلفن همراه هوشمند از طریق حرمت خود و حساسیت به طرد، از روش معادلات ساختاری استفاده شد. کاربران ۲۰ تا ۳۴ ساله‌ای که از تلفن همراه هوشمند استفاده می‌کردند جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دادند. در این پژوهش ۴۵۲ شرکت‌کننده ۲۰ تا ۳۴ ساله (۴۹/۱ درصد زنان و ۵۰/۹ درصد مردان) به صورت داوطلبانه، پرسشنامه‌های سبک دلبستگی بشارت (۲۰۱۱)، اعتیاد به تلفن همراه سواری (۱۳۹۳)، حرمت خود روزنبرگ (۱۹۶۵) و حساسیت به طرد نسخه بزرگسال برنسون و همکاران (۲۰۰۹) را تکمیل کردند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل مسیر با استفاده از آزمون بوت استراپ نشان داد متغیرهای حرمت خود و حساسیت به طرد در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نقش واسطه‌ای جزئی داشته و در رابطه سبک دلبستگی مضطرب با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نقش واسطه‌ای کامل را ایفا می‌کنند. همچنین جنسیت بر مسیر مستقیم سبک دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند و مسیر غیرمستقیم سبک دلبستگی مضطرب و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند، نقش تعدیل‌گری دارد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در راستای حل معضل اعتیاد به تلفن همراه هوشمند به‌ویژه در مورد زنان، توجه به مؤلفه‌های حرمت خود و حساسیت به طرد می‌تواند راه‌گشا باشد.

کلیدواژه‌ها:

سبک دلبستگی،
اعتیاد رفتاری،
حساسیت به طرد،
بزرگسال،
جنسیت

دریافت شده: ۱۴۰۰/۰۹/۰۶

پذیرفته شده: ۱۴۰۰/۱۱/۲۰

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

* نویسنده مسئول: روشک خدابخش پیرکلانی، دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

رایانامه: rkhodabakhsh@Alzahra.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۲۱۱۴۹۷۴۶

مقدمه

در جهان امروز نقش تکنولوژی، به ویژه تلفن همراه هوشمند^۱، در زندگی بشر انکارناپذیر است. حدود ۲۷ درصد از کاربران تلفن همراه هوشمند، روزانه، بیش از هفت ساعت از وقت خود را صرف گشت‌وگذار در اینترنت، استفاده از برنامه‌های کاربردی^۲ مختلف یا شبکه‌های اجتماعی می‌کنند (استاتیستیکا، ۲۰۲۱)؛ در پژوهشی که در سال ۲۰۱۶ انجام شد ۴۶ درصد شرکت‌کنندگان اظهار داشتند بدون تلفن همراه هوشمند نمی‌توانند به زندگی ادامه دهند (سامانا و هاوی، ۲۰۱۶)؛ ایران نیز از این امر مستثنا نیست؛ در سال ۲۰۱۷، ایران با میزان استفاده ۳۷/۱ درصد از تلفن همراه هوشمند در رتبه ۳۴ دنیا قرار داشت، در حالی که تنها پس از گذشت سه سال، در سال ۲۰۲۰، با میزان استفاده ۶۲/۹ درصد در جایگاه دهم دنیا قرار گرفت ("رتبه‌بندی کشورها بر اساس میزان استفاده از تلفن همراه هوشمند"، ۲۰۲۱). متأسفانه، علاوه بر افزایش ساعات استفاده از تلفن همراه هوشمند، بازه سنی کاربران مستمر تلفن همراه هوشمند نیز از اواخر نوجوانی، به اواخر کودکی و دوران بزرگسالی گسترش یافته است، ولی اکثر تحقیقات انجام شده درباره اعتیاد به اینترنت و تلفن همراه هوشمند، دانش‌آموزان و دانشجویان را هدف بررسی قرار داده و به بزرگسالان نپرداخته‌اند؛ این در حالی است که افزایش ریسک‌پذیری در اوایل بزرگسالی سبب می‌شود افراد در پیش‌بینی پیامدهای رفتار خود واقع‌بینانه عمل نکرده و در اتخاذ تصمیمات بلندمدت نقص داشته باشند و همین امر آن‌ها را نسبت به انواع اعتیاد، اعم از دارویی و رفتاری، آسیب‌پذیرتر می‌کند (کیم و کو، ۲۰۱۸). طبق پژوهش‌های صورت‌گرفته آسیب‌های اعتیاد به تلفن همراه هوشمند بسیار مشابه آسیبی است که اعتیاد به مواد مخدر به فرد وارد می‌کند (لی آنگ و لیانگ، ۲۰۱۶). از این‌رو روز به روز پژوهش‌های بیشتری سعی در شناخت عوامل اعتیاد به تلفن همراه هوشمند دارند و مداخلات بیشتری با هدف پیشگیری یا کاهش اعتیاد به تلفن همراه هوشمند تدوین و آزموده می‌شوند (برای مثال: نجارزادگان و فرهادی، ۱۳۹۸؛ سبزمش جعفری و همکاران، ۱۳۹۷؛ صادق‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

در خصوص گرایش به اعتیاد به تلفن همراه هوشمند عوامل روانشناختی مختلفی شناسایی شده‌اند که از این میان می‌توان به سبک دلبستگی^۳ اشاره کرد. دلبستگی سیستمی است روانشناختی، که نحوه ادراک فرد و ارتباط با دیگران را در جهت حفظ امنیت و ثبات تعیین می‌کند (گیورتر و سافورد ۲۰۱۱) و سبک دلبستگی شکل‌گرفته در کودکی غالباً در دوران بزرگسالی نیز استمرار می‌یابد (هازن و شاور، ۱۹۸۷). از دیدگاه آیزنورث (۱۹۸۷) دلبستگی به سه سبک جدا از هم، ایمن^۴، اجتنابی^۵ و مضطرب^۶ تقسیم می‌شود: افراد بزرگسال با سبک دلبستگی ایمن درباره خود عقاید مثبتی دارند و به‌خوبی می‌توانند در برابر رویدادهای تنش‌زای زندگی کارکردی مؤثر و کارآمد داشته باشند. سبک دلبستگی ایمن، غالباً، با اعتیاد به اینترنت و تلفن همراه هوشمند رابطه عکس داشته است (بیانچی و فیلیس، ۲۰۰۵؛ بیلوکس، ۲۰۱۲؛ موناچیس و همکاران، ۲۰۱۷).

سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی، در بزرگسالی، بدین‌صورت تعریف می‌شود که فرد تا چه میزان در روابط نزدیک احساس ناراحتی می‌کند و ترجیح می‌دهد به لحاظ هیجانی میان خود و اطرافیان فاصله بیندازد. خوداتکایی افراطی، ترس از صمیمیت و تعلق از جمله ویژگی‌های بارز این افراد است (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹). بررسی ارتباط سبک دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نتایج متناقض بدست داده است؛ برای مثال در پژوهش کیم و کو (۲۰۱۸)، اجتناب دلبستگی با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند رابطه معناداری نداشت، در حالی که در پژوهش کیم و همکاران (۲۰۱۷) اجتناب دلبستگی با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند رابطه عکس داشت.

سبک دلبستگی مضطرب، در بزرگسالی، بدین‌صورت خود را نشان می‌دهد که فرد در شوق و حسرت برقراری روابط صمیمانه است اما مدام نگران این است که مبادا به‌قدر کافی ارزشمند نباشد. در پژوهش‌های صورت‌گرفته، سبک دلبستگی مضطرب عمدتاً با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند و اینترنت رابطه مستقیم داشته است (یاسینز و از، ۲۰۱۸؛ کیم و کو، ۲۰۱۸). بنابر نظریه فلورس (۲۰۰۱) سبک دلبستگی ناایمن^۷ مهم‌ترین پیش‌بین ابتلا به اعتیاد است. این نظریه اعتیاد را تعقیب و سواس‌گون یک شی یا ماده به

1. Smartphone

2. application

3. Attachment Style

4. Secure

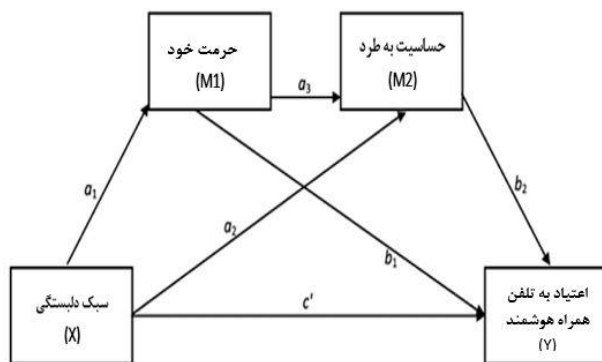
5. Avoidant

6. Anxious

7. Insecure Attachment Style

موقعی که تعامل چهره به چهره به راحتی امکان‌پذیر است تعامل از طریق تلفن همراه هوشمند را ترجیح می‌دهند، چرا که در ارتباطات دیجیتال نشانه‌های طرد کمتری دریافت می‌کنند (بلکهارت و همکاران، ۲۰۲۱). طبق نظریه سوسیومتر^۲ میزان حرمت خود فرد می‌تواند بر باورهای فرد درباره احتمال پذیرش یا طرد تأثیر بگذارد (لیری و داون، ۱۹۹۵). لذا ممکن است حساسیت به طرد نقش واسطه‌ای در رابطه بین حرمت خود و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند داشته باشد.

با توجه به مطالب بیان شده به نظر می‌رسد سبک دلبستگی ابتدا از طریق حرمت خود و سپس از طریق حساسیت به طرد بر اعتیاد به تلفن همراه هوشمند اثر می‌گذارد، لذا هدف این پژوهش این است که این رابطه را در قالب مدلی پیشنهادی بررسی کرده و به بررسی این امر بپردازد که آیا حرمت خود و حساسیت به طرد می‌تواند در رابطه بین سبک دلبستگی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نقش واسطه‌ای ایفا کنند و آیا متغیرهایی چون جنسیت بر این رابطه نقش تعدیلگری دارند؟ شکل ۱ مدل پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع همبستگی و معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش را کاربران تلفن همراه هوشمندی که در بازه سنی ۲۰ تا ۳۴ سال قرار داشتند و حداقل دو ساعت در روز از تلفن همراه هوشمند خود استفاده می‌کردند تشکیل دادند.

جهت جبران و برآورده کردن صمیمیت و پیوندی می‌داند که از طریق دلبستگی حاصل نشده است. مطالعه پیشینه این پرسش‌ها را به ذهن متبادر می‌سازد که سبک دلبستگی مضطرب چگونه و از چه طریقی بر اعتیاد به تلفن همراه هوشمند اثر می‌گذارد؟ به چه دلیل نتایج مرتبط با سبک دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند متناقض هستند؟ آیا ممکن است متغیرهای تعدیل‌گری چون جنسیت، سبب بروز تناقض در نتایج شده باشند؟

یکی از متغیرهایی که می‌توان به عنوان متغیر واسطه در رابطه بین سبک دلبستگی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند در نظر گرفت حرمت خود است (کیم و کو، ۲۰۱۸). ارزیابی که فرد از خود دارد و شدت درجه‌ای که فرد برای خود ارزش قائل است را حرمت خود گویند (مارش و کراون، ۲۰۰۶). کیفیت دلبستگی کودک بر اساس تداوم محبت و مراقبتی که از سوی نگاره دلبستگی دریافت می‌کند تعیین می‌شود (اینزورث، ۱۹۸۷)، و بر مثبت یا منفی بودن برداشت وی از خود و اطرافیان تأثیر می‌گذارد؛ از این رو، افراد دلبسته‌ناایمن غالباً حرمت خود پایین‌تری دارند (هارت و همکاران، ۲۰۰۵؛ میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹) و راهکارهای محافظه‌کارانه‌تری را برای تعامل خود با دیگران انتخاب می‌کنند (آنتونی و همکاران، ۲۰۰۷). استفاده از تلفن همراه هوشمند می‌تواند یکی از این راهکارها باشد (بیانچی و فیلیس، ۲۰۰۵؛ بیلوکس، ۲۰۱۲؛ فستل و همکاران، ۲۰۱۲). از این رو، توجه پژوهش‌های جدیدتر به نقش واسطه‌ای این متغیر در رابطه بین دلبستگی‌ناایمن و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند جلب شده (یوچانگ و همکاران، ۲۰۱۷؛ کیم و کو، ۲۰۱۸). این در حالی است که به عقیده برخی پژوهشگران، احتمالاً رابطه حرمت خود و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نیز به نوبه خود متأثر از وجود متغیرهای واسطه‌ای است (والش و همکاران، ۲۰۰۹).

حساسیت به طرد^۱ بالا که از ویژگی‌های سبک دلبستگی‌ناایمن است و احتمالاً در گوشه‌گیر شدن هرچه بیشتر فرد نقش دارد (واتسون و ناسدال، ۲۰۱۲) می‌تواند یکی از این متغیرهای واسطه‌ای باشد. افرادی که حساسیت به طرد بالایی دارند مضطربانه انتظار طرد از طرف دیگران را داشته و نسبت به این امر گوش به زنگ هستند (داونی و فلدمن، ۱۹۹۶). این افراد برای تعامل با دیگران بیشتر به شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند و حتی در

¹. Sensitivity to Rejection

². The sociometer theory of self-esteem

به ترتیب ۵ و ۲۵ خواهد بود. ضرایب آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌های ایمن، اجتنابی و مضطرب به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۴ و ۰/۸۵ گزارش شد. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای سبک دلبستگی ایمن: ۰/۷۹، اجتنابی ۰/۸۲ و مضطرب ۰/۸۰ بدست آمد.

حرمت خود: مقیاس حرمت خود روزنبرگ^۲ (۱۹۶۵) شامل ده گویه است که پنج گویه آن به شکل مثبت و پنج گویه آن به صورت منفی طراحی شده‌اند. پاسخ‌ها به شکل طیف لیکرت چهارگزینه‌ای است. گویه‌های ۲-۵-۶-۸-۹ به روش معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات این پرسشنامه از ۱۰ تا ۴۰ است. شیخ‌الاسلامی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۳ گزارش کردند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ بدست آمد.

حساسیت به طرد: پرسشنامه حساسیت به طرد نسخه بزرگسال^۳ (برنسون و همکاران، ۲۰۰۹) برگرفته از نسخه هجده گویه‌ای است که داوونی و فلدمن در سال ۱۹۹۶ طراحی کردند. این پرسشنامه شامل ۹ گویه دو قسمتی است که قسمت اول، انتظار طرد به هنگام درخواست از طرف مقابل را اندازه‌گیری می‌کند و قسمت دوم، احتمال دریافت پاسخ مثبت از درخواست را نشان می‌دهد. این پرسشنامه در یک طیف لیکرت شش‌تایی طراحی شده است. که یک، نماد کمترین اضطراب در قسمت الف، و کمترین احتمال پذیرش در قسمت ب و شش، نمایانگر بیشترین اضطراب در قسمت الف و بیشترین احتمال قبولی درخواست در قسمت ب است. شیوه نمره‌گذاری به این صورت است: پاسخ‌های قسمت ب (انتظار پذیرش) را از عدد هفت کم می‌کنیم تا نمرات انتظار طرد بدست آیند. سپس در هر موقعیت نمره انتظار طرد را در درجه اضطراب طرد ضرب کرده و سپس میانگین نمرات حاصل را محاسبه می‌نماییم. همسانی درونی این مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و پایایی بازآزمون ۰/۹۱ گزارش شده است. کرمو و همکاران (۱۳۹۵) همسانی درونی این پرسشنامه را ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه، ۰/۸۳ بدست آمد. داده‌ها با استفاده از آزمون بوت استرپ و روش معادلات ساختاری توسط نرم‌افزار SPSS 24 و AMOS 23 تجزیه و تحلیل شد.

گرچه در تحلیل به روش معادلات ساختاری نمونه‌ای با حجم دوست توان آماری لازم را بدست می‌دهد، اما به منظور کاهش خطای استاندارد در مسیرهای رگرسیونی، توصیه بر حجم نمونه‌ای بیشتر از ۴۰۰ است (وولف و همکاران، ۲۰۱۳). برای جلوگیری از سوگیری داده‌ها و گسترش تنوع نمونه پژوهشی و نزدیک‌تر شدن هرچه بیشتر نمونه پژوهش به جامعه مورد نظر، شیوه اینترنتی برای توزیع پرسشنامه‌های پژوهش انتخاب شد. از بین پانصد پرسشنامه که داوطلبانه تکمیل شده بود، هجده پرسشنامه ناقص بود (شرکت کنندگان گویه‌های مربوط به یک پرسشنامه را تکمیل نکرده بودند یا پاسخ‌هایشان با الگوی مشخصی همراه بود) و داده‌های سی شرکت‌کننده توسط شاخص فاصله مایلانویس به عنوان داده پرت چند متغیره تشخیص داده شده و از پژوهش کنار گذاشته شد؛ در نهایت حجم نهایی نمونه به ۴۵۲ نفر (۵۰/۹ درصد مرد و ۴۹/۱ درصد زن) رسید.

ب) ابزار

اعتیاد به تلفن همراه هوشمند: در این پژوهش از پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه سواری (۱۳۹۳) استفاده شد. کلیت گویه‌های پرسشنامه به میزان استفاده از تلفن همراه هوشمند (و نه یک قابلیت خاص همچون شبکه‌های اجتماعی)، نگاه اطرافیان فرد به این میزان استفاده، بروز اختلال در عملکرد فرد و نشانه‌های فیزیولوژیکی که در نتیجه این استفاده به وجود آمده، همچون کیفیت و میزان ساعات خواب فرد، پرداخته است؛ لذا کمتر به برداشت ذهنی شرکت‌کننده متکی بوده و گزارش دقیق‌تری از شدت اعتیاد به تلفن همراه هوشمند بدست می‌دهد. گویه‌های پرسشنامه در مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از هرگز (۱) تا اکثر اوقات (۵) نمره‌گذاری می‌شود. آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۵ است. در این پژوهش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد.

سبک دلبستگی: مقیاس دلبستگی بزرگسال^۱ (بشارت، ۲۰۱۱) با استفاده از ماده‌های پرسشنامه دلبستگی بزرگسال هازن و شاور (۱۹۸۷) ساخته شده است. برای نمره‌گذاری ابتدا نمره هرگزینه در یک طیف لیکرت پنج‌تایی مشخص می‌شود. سپس نمره هر یک از زیرمقیاس‌های سه‌گانه شامل سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و مضطرب، با جمع نمره‌های پنج ماده هر زیرمقیاس محاسبه می‌شود. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در زیرمقیاس‌های آزمون

3. Adult rejection sensitivity questionnaire (A-RSQ)

1. Adult Attachment Inventory

2. Rosenberg Self-Esteem Questionnaire

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش همراه با سطح معنی‌داری و شاخص‌های توصیفی آن‌ها

	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱ سبک دلبستگی ایمن						
۲ سبک دلبستگی اجتنابی	-۰/۰۲					
۳ سبک دلبستگی مضطرب	-۰/۱۷ ^{oo}	۰/۲۷ ^{oo}				
۴ حرمت خود	۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۲۵ ^{oo}	-۰/۴۶ ^{oo}			
۵ حساسیت به طرد	-۰/۱۹ ^{oo}	۰/۵۹ ^{oo}	۰/۷۲ ^{oo}	-۰/۵۰ ^{oo}		
۶ اعتیاد به تلفن همراه هوشمند	-۰/۱۵ ^{oo}	۰/۱۱ ^o	۰/۴۱ ^{oo}	-۰/۴۶ ^{oo}	۰/۴۴ ^{oo}	
میانگین	۱۳/۷۱	۱۴/۳۳	۱۲/۶۷	۲۸/۰۱	۱۱/۳۲	۳۹/۱۲
انحراف استاندارد	۳/۵۷	۲/۹۰	۲/۶۰	۳/۵۸	۳/۴۱	۹/۳۸
کجی	۱/۵۴	۰/۲	۰/۵۴	-۰/۸۱	۱/۰۹	۰/۹
کشیدگی	-۴/۴۰	-۰/۶۳	-۰/۶۸	-۱/۰۰	-۱/۵۴	-۰/۸۶

** $p < 0.001$, * $p < 0.05$

یافته‌ها

درصد گویه‌های بی‌پاسخ^۱ بین مردان ۳/۳۱ درصد و بین زنان ۲/۲۸ درصد بود. گویه‌های بی‌پاسخ از الگوی غیر تصادفی برخوردار بودند؛ بدین معنی که در این پژوهش محتوای گویه در عدم پاسخ‌دهی شرکت‌کنندگان بیشترین نقش را داشت. بیشترین میزان گویه‌های بی‌پاسخ در پرسشنامه حساسیت به طرد، و در سؤالات مرتبط به همسر یا شریک عاطفی-۹/۷ درصد- (گویه شماره هشت در مردان و گویه شماره سه در زنان)، دیده شد؛ کم‌ترین میزان عدم پاسخ‌دهی در مقیاس دلبستگی بزرگسال -۰/۴ درصد- مشاهده شد. گویه‌های بی‌پاسخ به شیوه جایگذاری‌های چندگانه^۲ جایگزین شدند. مقادیر کجی و کشیدگی متغیرها به ترتیب بین -۲ تا +۲ و -۷ تا +۷ بود (جدول ۱). بنابراین می‌توان گفت داده‌های پژوهش از توزیع نرمالی برخوردارند (هو و بتلر، ۱۹۹۹).

از بین ۴۵۲ شرکت‌کننده در پژوهش حاضر، تحصیلات ۴۶ شرکت‌کننده (۱۰/۲ درصد) دیپلم و زیر دیپلم، ۲۲۹ شرکت‌کننده (۵۰/۶ درصد) کارشناسی، ۱۵۲ شرکت‌کننده (۳۳/۶ درصد) کارشناسی ارشد و ۲۵ شرکت‌کننده (۵/۵ درصد) دکترا بود. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۵/۸۹ سال با انحراف استاندارد ۴/۴ بدست آمد.

از بین شرکت‌کنندگان، ۲۴۸ نفر (۴۶/۵ درصد مردان و ۶۳/۵ درصد زنان) اعلام کردند که بیشترین استفاده آن‌ها از تلفن همراه هوشمند جهت گشت و گذار در شبکه‌های اجتماعی است. هفتاد و دو شرکت‌کننده (۳۱/۳)

درصد مردان و ۳۲/۷ درصد زنان) از تلفن همراه هوشمند خود بیشتر جهت برقراری مکالمات استفاده می‌کردند. شصت و سه شرکت‌کننده (۲۶/۱ درصد از مردان و ۲۹/۷ درصد از زنان) جهت کار با اپلیکیشن‌های محبوب خود از تلفن همراه هوشمند استفاده می‌کردند. چهل و پنج نفر از شرکت‌کنندگان (۱۶/۵ درصد از مردان و ۳/۲ درصد از زنان) جهت انجام بازی‌های آنلاین و آفلاین از تلفن همراه هوشمند خود استفاده می‌کردند. ۱۷ شرکت‌کننده مرد (۱۴/۸ درصد) اعلام کردند که بیشتر برای ارسال پیامک از تلفن همراه هوشمند خود استفاده می‌کنند -هیچ‌یک از شرکت‌کنندگان زن این گزینه را انتخاب نکرده بودند. دو نفر از مردان (۱/۷ درصد) و پنج نفر از زنان (۴/۵ درصد) نیز از تلفن همراه هوشمند خود بیشتر جهت مطالعه کتاب‌های الکترونیکی استفاده می‌کردند. شاخص‌های توصیفی به همراه همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ گزارش شده‌اند. در جدول ۲ شاخص‌های برازش مدل و در شکل ۲ مدل نهایی آزمون شده به همراه ضرایب مسیر استاندارد و در جدول ۳ ضرایب مسیر غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش گزارش شده‌اند.

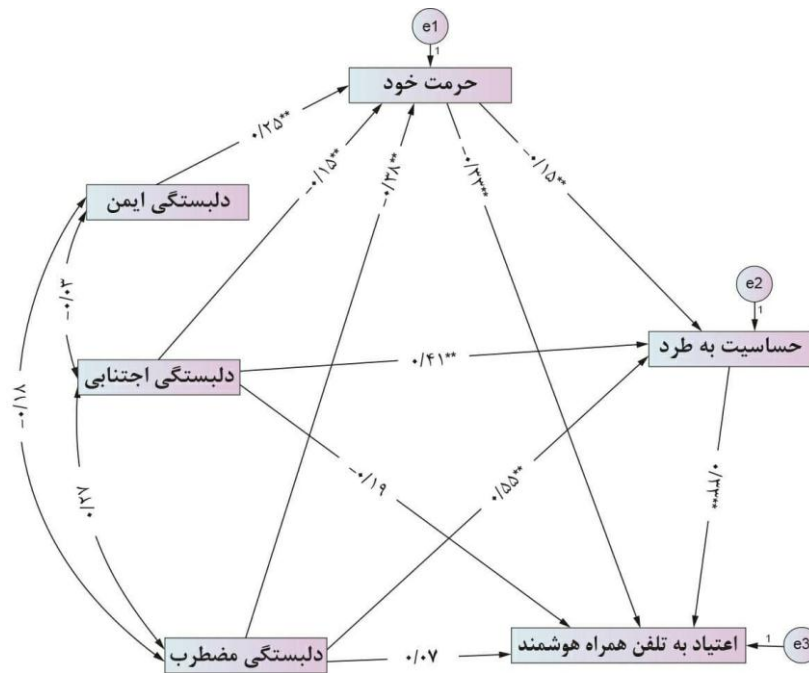
همان‌طور که از جدول ۱ مشخص است، اعتیاد به تلفن همراه هوشمند با سبک‌های دلبستگی اجتنابی، مضطرب و حساسیت به طرد رابطه مثبت و با سبک دلبستگی ایمن و حرمت خود رابطه منفی دارد. حساسیت به طرد با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و مضطرب رابطه مثبت و با سبک دلبستگی ایمن و حرمت خود رابطه عکس دارد، و در نهایت عزت‌نفس با سبک

1. Missing data

2. Multiple Imputation

نشده. مقدار رواداری^۱ متغیرها بین ۰/۴۲ تا ۳/۵۴ (بزرگتر از ۰/۱) و عامل تورم واریانس^۲ (VIF) کمتر از ده بود، لذا می‌توان این استنباط را داشت که مفروضه عدم هم‌خطی متغیرهای پژوهش رعایت شده است. از آنجا که ضریب مسیرهای مستقیم سبک دلبستگی ایمن به حساسیت به طرد و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند کمتر از ۰/۰۵ بودند از مدل پیشنهادی حذف شدند (شکل ۲).

دلبستگی ایمن رابطه مثبت و با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و مضطرب رابطه منفی دارد. بین میانگین نمرات شرکت‌کنندگان پژوهش برحسب جنسیت در سبک‌های دلبستگی ایمن ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۶۶$, $p = ۰/۵$)، اجتنابی ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۱۲$, $p = ۰/۱۲$)، مضطرب ($t_{(۴۵۰)} = -۱/۵۲$, $p = ۰/۴۹$)، حساسیت به طرد ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۶۷$, $p = ۰/۴۹$) و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۲۵$, $p = ۰/۷۹$)، حساسیت به طرد ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۶۷$, $p = ۰/۴۹$) و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند ($t_{(۴۵۰)} = ۰/۷۷$, $p = ۰/۴۳$) تفاوتی مشاهده

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش به همراه ضرایب مسیر مستقیم بین متغیرها

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل معادله ساختاری پژوهش

شاخص	RMSEA	IFI	TLI	CFI	GFI	CMIN/DF
حد قابل پذیرش	کمتر از ۰/۰۸	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	کمتر از ۵
مدل آزمون شده	۰/۰۴۱	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹	۱/۷۵

جدول ۳. اثرات غیرمستقیم استاندارد بین متغیرهای پژوهش با استفاده از روش بوت استرپ

مسیر	برآورد استاندارد	حد پایین	حد بالا	معناداری
دلبستگی ایمن ← اعتیاد به تلفن همراه هوشمند	-۰/۰۹	-۰/۱۳	-۰/۰۶	۰/۰۰۱
دلبستگی اجتنابی ← اعتیاد به تلفن همراه هوشمند	۰/۱۹	۰/۱۲	۰/۲۶	۰/۰۰۱
دلبستگی مضطرب ← اعتیاد به تلفن همراه هوشمند	۰/۳۳	۰/۲۳	۰/۴۲	۰/۰۰۱

². variance inflation factor

¹. Tolerance

پژوهش نشان داد که مدل پیشنهادی از برازش مطلوبی برخوردار بوده و توانسته به خوبی نقش سبک دلبستگی در گرایش به اعتیاد به تلفن همراه هوشمند را تبیین کند.

همانطور که مشاهده شد پرسشنامه حساسیت به طرد در میان زنان و مردان شرکت کننده در این پژوهش، بیشترین میزان عدم پاسخ‌دهی را داشت. بنا به پیشینه پژوهشی به نظر می‌رسد که سبک دلبستگی نایمن، حرمت خود پایین و حساسیت به طرد بالا می‌تواند مانعی باشند بر شکل‌گیری امنیت هیجانی بین افراد؛ در صورت عدم امنیت هیجانی افراد انتظارات و احساسات خود را با فرد مقابل مطرح نمی‌کنند، زیرا ممکن است از وجود آن احساس شرمگین باشند یا با طرح نکردن انتظارات از خود در برابر طرد بالقوه از سوی وی محافظت کنند. عوامل فرهنگی موجود باعث می‌شود صحبت با دیگران درباره این مسائل برای فرد کاری دشوار یا ناپسند جلوه کند.

در این پژوهش مسیر مستقیم سبک دلبستگی اجتنابی به اعتیاد به تلفن همراه هوشمند در گروه مردان معنادار نبود، اما در گروه زنان سبک دلبستگی اجتنابی با اعتیاد به تلفن همراه هوشمند رابطه منفی داشت. یافته‌ها در مورد گروه مردان با پژوهش کیم و کو (۲۰۱۸) همسو است و با پژوهش کیم و همکاران (۲۰۱۷) ناهمسو است؛ و یافته‌ها در گروه زنان با پژوهش کیم و همکاران (۲۰۱۷) همسو و با پژوهش کیم و کو (۲۰۱۸) ناهمسو است که لزوم توجه به نقش تعدیل‌گری جنسیت در این رابطه را نشان می‌دهد. در جهت تبیین تفاوت مشاهده شده بین دو گروه زنان و مردان، پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه سبک دلبستگی نشان دادند زنان (فارغ از نوع سبک دلبستگی) بیشتر از مردان از برقراری ارتباط با دیگران استقبال می‌کنند و در کهنسالی نیز نسبت به مردان، حلقه دوستان وسیع‌تری دارند (سیسیرلی، ۲۰۱۰). با توجه به این نکته می‌توان استنباط کرد که زنان با سبک دلبسته اجتنابی، هرچند از برقراری روابط گریزان هستند اما برقراری روابط در دنیای حقیقی و به تعداد محدود را به دنیای دیجیتال ترجیح می‌دهند.

در تبیین منفی بودن این رابطه می‌توان از دیدگاه بکستر و سیمون (۱۹۹۳) کمک گرفت؛ بنا به نظر این دو پژوهشگر، تلفن همراه هوشمند این آزادی را در اختیار فرد قرار می‌دهد تا در مورد زمان پاسخ‌گویی به پیام‌ها و تماس‌های وارده خود بتواند تصمیم بگیرد. یک فرد با سبک دلبستگی اجتنابی برعکس یک فرد با سبک دلبستگی مضطرب که مشتاقانه و با

همان طور که از جدول ۲ مشخص است، میزان شاخص‌های برازش در الگوی نهایی و بعد از حذف مسیرهای غیرمعنی‌دار مناسب است. میزان نهایی شاخص χ^2 برابر با ۱/۷۵ به دست آمد که نشان از برازش این شاخص در حد عالی است. مقادیر دیگر شاخص‌های برازش به عدد یک بسیار نزدیک است و در کنار مقدار گزارش شده برای شاخص $RMSEA$ (۰/۰۴)، نشان از برازش مناسب مدل پیشنهادی دارد.

یافته‌های جدول ۳ بیانگر این است که اثرات غیرمستقیم استاندارد بین سبک دلبستگی ایمن و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند سبک دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند و سبک دلبستگی مضطرب و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند به لحاظ آماری معنادار است؛ بنابراین طبق نظر ایگارتوآ و هیز (۲۰۲۱)، حرمت خود و حساسیت به طرد در رابطه سبک‌های دلبستگی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند نقش واسطه‌ای ایفا می‌کنند؛ همچنین، از میان سبک‌های دلبستگی تنها سبک دلبستگی مضطرب قادر به پیش‌بینی واریانس نمرات اعتیاد به تلفن همراه هوشمند بود ($p < ۰/۰۰۱$ ، $\beta = ۸/۹۲$ ، اما با ورود متغیرهای واسطه به مدل، اثر مستقیم سبک دلبستگی مضطرب بر اعتیاد به تلفن همراه هوشمند به لحاظ آماری دیگر معنادار نبود ($p < ۰/۲۳$ ، $\beta = ۰/۰۷$) و می‌توان نتیجه گرفت که حرمت خود و حساسیت به طرد توانستند نقش واسطه‌ای کامل را در رابطه بین سبک دلبستگی مضطرب و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند ایفا کنند.

بررسی اثر جنسیت روی داده‌ها نشان داد که ضریب مسیر مستقیم بین سبک دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند، بین مردان ($p < ۰/۳۳$ ، $\beta = -۰/۰۸$) و زنان ($p < ۰/۰۰۱$ ، $\beta = -۰/۲۸$) تفاوت معناداری ($p < ۰/۰۱$)، $Z = ۲/۲۰$) دارند، بنابراین می‌توان گفت جنسیت بر این رابطه نقش تعدیل‌گری ایفا می‌کند. همچنین، جنسیت، بر رابطه سبک دلبستگی مضطرب و اعتیاد به تلفن همراه هوشمند از طریق حرمت خود و حساسیت به طرد نیز نقش تعدیل‌کنندگی داشت. این ضریب در گروه مردان برابر ($p < ۰/۰۰۱$ ، $\beta = ۰/۲۵$) و در گروه زنان برابر ($p < ۰/۰۰۱$ ، $\beta = ۰/۴۱$) بود که با یکدیگر تفاوت معناداری داشتند ($p = ۰/۰۲$ ، $Z = -۱/۹$).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش سبک دلبستگی در پیش‌بینی اعتیاد به تلفن همراه هوشمند از طریق حرمت خود و حساسیت به طرد بود. نتایج

نگرانی در انتظار تماس یا دریافت پیام از سوی دیگران است، ممکن است پاسخ به یک پیام یا تماس را تا حد ممکن به تأخیر بیندازد و اگر حس کند در روابط خود اختیار و آزادی لازم را ندارد ممکن است حتی استفاده از تلفن همراه هوشمند را کنار بگذارد (کانو، ۲۰۱۲).

سبک دلبستگی اجتنابی از طریق حرمت خود و حساسیت به طرد، توانست پیش‌بین مثبت اعتیاد به تلفن همراه هوشمند باشد. این یافته با پژوهش بلک‌هارت و همکاران (۲۰۲۱) همسو است؛ بنا به نظر این پژوهشگران در ارتباطات غیرمستقیمی چون ارتباطات آنلاین نشانه‌های کمتری برای درک و حدس احساس فرد مقابل در دسترس است، لذا افرادی که حساسیت به طرد بالایی دارند نشانه‌های طرد کمتری هم دریافت کرده و آسان‌تر خود ارضایشان را بروز می‌دهند. از دیگر سو اتکا به تلفن همراه هوشمند جهت ارتباط با دیگران، به افراد دلبسته اجتنابی این امکان را می‌دهد که علاوه بر برآورده کردن نیاز به تعلق، از صمیمیت بیش از حدی که در ارتباطات چهره به چهره دیده می‌شود مصون باشند (کانو، ۲۰۱۲). استفاده از تلفن همراه هوشمند می‌تواند در حفظ حرمت خود فرد با دلبستگی اجتنابی نیز مفید باشد. به نظر سیزینسکی و کاکس (۲۰۰۴)، حرمت خود بالا از طریق دستیابی به توقعات جامعه و اهداف ارزشمند در فرهنگ فرد حاصل می‌شود؛ از آنجا که راهکار محبوب افراد سبک دلبسته اجتنابی برای حفظ حرمت خود، دستیابی به اهداف و انجام وظایف است (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹)، شکست و ناکامی در اهداف دنیای واقعی - که اجتناب‌ناپذیر هم هست - موجب می‌شود تا حرمت خود این افراد آسیب ببیند و احتمالاً برای حفظ حرمت خود بیشتر به راهبردهای محافظه‌کارانه‌تر روی می‌آورند (لیری و داون، ۱۹۹۵)؛ یکی از این راهبردها می‌تواند استفاده از تلفن همراه هوشمند باشد. شخص دلبسته اجتنابی از طریق شرکت در بازی‌های نقش‌آفرینی، یا انجام اهداف از پیش تعیین شده یک افزونه می‌تواند همچنان بر این باور باشد که توانایی لازم را دارد و نظر مثبت به خود را حفظ کند. در این پژوهش از میان سبک‌های دلبستگی در غیاب متغیرهای واسطه (حرمت خود و حساسیت به طرد) تنها سبک دلبستگی مضطرب قادر به پیش‌بینی واریانس نمرات اعتیاد به تلفن همراه هوشمند بود. این نتیجه همسو است با نتایج یوچانگ و همکاران (۲۰۱۷)؛ همچنین حرمت خود و حساسیت به طرد پس از ورود به تحلیل، توانستند کل اثر سبک دلبستگی مضطرب در پیش‌بینی واریانس نمرات اعتیاد به تلفن همراه هوشمند را به

خود اختصاص داده و نقش واسطه‌ای کامل را ایفا کنند. دل‌مشغولی به نگاره دلبستگی یکی از ویژگی‌های سبک دلبسته ناایمن است (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹). در دوران بزرگسالی بُعد شناختی دلبستگی پررنگ‌تر شده (آیزورث و بل، ۱۹۷۰) و لزوماً نزدیکی فیزیکی به نگاره دلبستگی هدف فرد نیست؛ یک تماس یا گفت‌وگوی آنلاین می‌تواند نیاز به اطمینان‌جویی افراد دلبسته مضطرب را برآورده کند. سبک دلبستگی مضطرب با همراهی حرمت خود پایین و حساسیت به طرد بالا موجب می‌شود تا فرد دلبسته مضطرب به هنگام مواجه شدن با رویدادهای استرس‌زا هیجان‌های منفی شدیدتری را تجربه کرده و بیش از پیش خواهان نزدیکی به نگاره دلبستگی خود باشد؛ از این رو با اغراق در میزان تنش‌زایی آن واقعه یا صحبت مدام و چندین‌باره در مورد آن، سعی در توجیه شدت هیجانات خود دارد (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹). تلفن همراه هوشمند این امکان را در اختیار فرد قرار می‌دهد که همزمان با چند نفر در ارتباط باشد، یک واقعه را چندین مرتبه برای افراد مختلف بازگو کند و بدون صرف وقت و انرژی چندان، از اطمینان‌بخشی اطرافیان برخوردار باشد. ارتباط با دیگران از طریق تلفن همراه هوشمند، منبعی بسیار سهل‌الوصول برای کسب نوازشی است که فرد دلبسته مضطرب در هنگام خردسالی از تجربه آن محروم بوده و اکنون برای برآورده کردن آن تلاش می‌کند (فلورس، ۲۰۰۱).

در این پژوهش ضریب مسیر غیرمستقیم سبک دلبستگی مضطرب به اعتیاد به تلفن همراه هوشمند از طریق حرمت خود و حساسیت به طرد، در گروه زنان بیشتر از گروه مردان بود؛ از این رو می‌توان استنباط کرد که جنسیت نقش تعدیل‌گری بر این رابطه داشته است. شاید بتوان تفاوت در سطح حرمت خود زنان و مردان را یکی از دلایل این امر دانست. گرچه شیب نمودار حرمت خود زنان و مردان در گستره عمر تقریباً مشابه است اما غالباً زنان نسبت به مردان از عزت‌نفس پایین‌تری برخوردار بودند (رابینز و تروزیسکی، ۲۰۰۵)؛ از این رو طراحی مداخلاتی که ارتقای حرمت خود و کاهش حساسیت به طرد را هدف قرار داده باشند ممکن است در کاهش استفاده آسیب‌زای زنان از تلفن همراه هوشمند راه‌گشا باشد.

به طور خلاصه می‌توان گفت با شتاب روزافزونی که زندگی در قرن بیست و یکم به خود گرفته ارتباط از طریق تلفن همراه هوشمند روز به روز بیشتر شده و به شمار افرادی که دیگر به طریق سنتی و چهره به چهره قادر به برقراری تعامل با یکدیگر نیستند افزوده می‌شود. در این میان سبک

افکار بلافاصله افراد قبل از استفاده از تلفن همراه هوشمند، می‌تواند در درک پدیده اعتیاد به تلفن همراه هوشمند راهگشا باشد. پژوهشگران می‌توانند به این پردازند که استفاده از تلفن همراه هوشمند جهت خنثی کردن عواطف ناخوشایند و نزدیکی به نگاره دلبستگی در چه مواقعی به راستی مفید بوده و در چه مواقعی موجب ایجاد تنش بیشتر و تجربه عواطف ناخوشایند بیشتری شده؟ چه مؤلفه‌هایی در این امر دخیل بوده‌اند؟ برای مثال با استفاده از مطالعات تجربی می‌توانند به بررسی این امر پردازند که آیا پس از پرایمینگ سبک دلبستگی ایمن در افراد از میزان استفاده از تلفن همراه هوشمند آنان کاسته می‌شود؟

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: شرکت در این پژوهش به صورت داوطلبانه و آگاهانه صورت گرفت و به شرکت‌کنندگان این اطمینان داده شد که پژوهش با هدف تکمیل پایان‌نامه کارشناسی ارشد پژوهشگر است و داده‌های آنان به صورت کدگذاری شده تحلیل شده و در اختیار هیچ نهاد یا شخص ثالثی قرار نخواهد گرفت.

حامی مالی: این پژوهش در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول انجام شده و تحت حمایت مالی هیچ ارگانی قرار نداشت.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول، پژوهشگر اصلی، نویسنده دوم استاد محترم راهنما و نویسنده سوم استاد محترم مشاور این پژوهش بودند.

تضاد منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند در رابطه با این پژوهش هیچ تضاد منافی نداشتند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از راهنمایی‌های ارزنده اساتید محترم راهنما و مشاور تشکر می‌نمایم. همچنین از تمامی شرکت‌کنندگان این پژوهش سپاسگزارم؛ انجام این پژوهش بدون همکاری صمیمانه و صادقانه آنان میسر نبود.

دلبستگی نایمن به همراه حرمت خود پایین و حساسیت به طرد بالا موجب می‌شود فرد برای برآوردن نیاز به تعلق خود، به ارتباطات سایبری روی آورده تا موقتاً حرمت خود را افزایش دهد؛ با افزایش ساعاتی که فرد به استفاده از تلفن همراه هوشمند اختصاص می‌دهد، از میزان فعالیت‌های روزمره و ارتباطات کاری و اجتماعی وی در دنیای واقعی کاسته می‌شود؛ هرچه فرد برای برقراری ارتباط، بیشتر به تلفن همراه هوشمند متکی باشد احساس تنهایی بیشتری خواهد داشت و برقراری تعامل چهره به چهره برای وی با اضطراب بیشتری همراه خواهد بود (یاسینز و ازر، ۲۰۱۸). فرد برای فرار از این اضطراب دوباره به تلفن همراه هوشمند پناه می‌برد ولی در این مرحله تجربه عواطف منفی در مدت بیشتر و با شدت بیشتری همراه خواهد بود (صالحان و نگهبان، ۲۰۱۳). از این رو تلفن همراه هوشمند به مانند دیگر راهکارهای مخرب انسان برای مقابله با اضطراب -همچون الکل و مواد روانگردان- عمل می‌کند (لاکانی و همکاران، ۲۰۱۷).

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز همراه بود:

پرسشنامه‌های موجود در زمینه اعتیاد به تلفن همراه هوشمند یکی از محدودیت‌های این پژوهش بودند. از آنجا که دستورالعمل خاصی برای نحوه پاسخ دادن به پرسش‌های پژوهش نیست، ممکن است شرکت‌کننده با اتکا به حافظه اخیر خود به پرسش‌های پژوهش پاسخ داده باشد، و به احتمال زیاد رفتار یک هفته یا یک ماه اخیر خود را مد نظر قرار می‌دهد یا بالعکس. همچنین این پرسشنامه‌ها وابسته به موقعیت نیستند و تفاوتی میان میزان استفاده فرد در شرایط تنش‌زا و سایر مواقع قائل نیستند.

از آنجا که استفاده از تلفن همراه هوشمند یکی از راهکارهای افراد برای اجتناب از عواطف منفی است، استفاده از مصاحبه و آگاهی از تجربیات و

References

- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by the Behavior of One-Year-Olds in a Strange Situation. *Child Development, 41*(1), 49. [Link]
- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist, 44*(4), 709–716. [Link]
- Anthony, D. B., Wood, J. V., & Holmes, J. G. (2007). Testing sociometer theory: Self-esteem and the importance of acceptance for social decision-making. *Journal of Experimental Social Psychology, 43*(3), 425–432. [Link]
- Baxter, L. A., & Simon, E. P. (1993). Relationship Maintenance Strategies and Dialectical Contradictions in Personal Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 10*(2), 225–242. [Link]
- Berenson, K. R., Gyurak, A., Ayduk, Z., Downey, G., Garner, M. J., Mogg, K., Bradley, B. P., & Pine, D. S. (2009). Rejection sensitivity and disruption of attention by social threat cues. *Journal of Research in Personality, 43*(6), 1064–1072. [Link]
- Besharat, M. A. (2011). Development and Validation of Adult Attachment Inventory. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 30*, 475–479. [Link]
- Bianchi, A., & Phillips, J. G. (2005). Psychological Predictors of Problem Mobile Phone Use. *CyberPsychology & Behavior, 8*(1), 39–51. [Link]
- Billieux, J. (2012). Problematic Use of the Mobile Phone: A Literature Review and a Pathways Model. *Current Psychiatry Reviews, 8*(4), 299–307. [Link]
- Blackhart, G. C., Hernandez, D. K., Wilson, E., & Hance, M. A. (2021). The Impact of Rejection Sensitivity on Self-Disclosure Within the Context of Online Dating. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 24*(10), 690–694. [Link]
- Cicirelli, V. G. (2010). Attachment relationships in old age. *Journal of Social and Personal Relationships, 27*(2), 191–199. [Link]
- Downey, G., & Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*(6), 1327–1343. [Link]
- Festl, R., Scharrow, M., & Quandt, T. (2012). Problematic computer game use among adolescents, younger and older adults. *Addiction, 108*(3), 592–599. [Link]
- Flores, P. J. (2001). Addiction as an attachment disorder: Implications for Group Therapy. *International Journal of Group Psychotherapy, 51*(1), 63–81. [Link]
- Givertz, M., & Safford, S. (2011). Longitudinal Impact of Communication Patterns on Romantic Attachment and Symptoms of Depression. *Current Psychology, 30*(2), 148–172. [Link]
- Hart, J., Shaver, P. R., & Goldenberg, J. L. (2005). Attachment, Self-Esteem, Worldviews, and Terror Management: Evidence for a Tripartite Security System. *Journal of Personality and Social Psychology, 88*(6), 999–1013. [Link]
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511–524. [Link]
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal, 6*(1), 1–55. [Link]
- Igartua, J. J., & Hayes, A. F. (2021). Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: Concepts, Computations, and Some Common Confusions. *The Spanish Journal of Psychology, 24*. e49. [Link]
- karamlou, S., Mottaghipour, Y., Borjali, A., Sadeghi, M., Khanipour, H. (2016). Effective Factors in Experiencing Shame in Families of Patients with Severe Psychiatric Disorders: Perceived Stigma, Rejection Sensitivity, Cognitive Appraisal. *Clinical Psychology Studies, 6*(23), 25–39. (Persian). [Link]
- Khunou, G. (2012). Making love possible: cell phones and intimate relationships. *African Identities, 10*(2), 169–179. [Link]
- Kim, E., Cho, I., & Kim, E. J. (2017). Structural Equation Model of Smartphone Addiction Based on Adult Attachment Theory: Mediating Effects of Loneliness and Depression. *Asian Nursing Research, 11*(2), 92–97. [Link]
- Kim, E., & Koh, E. (2018). Avoidant attachment and smartphone addiction in college students: The mediating effects of anxiety and self-esteem. *Computers in Human Behavior, 84*, 264–271. [Link]
- Laconi, S., Vigouroux, M., Lafuente, C., & Chabrol, H. (2017). Problematic internet use, psychopathology, personality, defense and coping. *Computers in Human Behavior, 73*, 47–54. [Link]
- Leary, M. R., & Downs, D. L. (1995). Interpersonal functions of the self-esteem motive. In Efficacy, agency, and self-esteem (pp. 123–144). Springer, Boston, MA. [Link]

- Leung, L., & Liang, J. (2016). Psychological Traits, Addiction Symptoms, and Feature Usage as Predictors of Problematic Smartphone Use among University Students in China *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 6(4), 57–74. [Link]
- Marsh, H. W., & Craven, R. G. (2006). Reciprocal Effects of Self-Concept and Performance from a Multidimensional Perspective: Beyond Seductive Pleasure and Unidimensional Perspectives. *Perspectives on Psychological Science* 1(2), 133–163. [Link]
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology*, 25, 6–10. [Link]
- Monacis, L., de Palo, V., Griffiths, M. D., & Sinatra, M. (2017). Social networking addiction, attachment style, and validation of the Italian version of the Bergen Social Media Addiction Scale. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(2), 178–186. [Link]
- Najarzadegan F, Farhadi H (2019). The effectiveness of quality-of-life therapy on communication skills, addiction to cyberspace, marital satisfaction, and emotional self-regulation in couples. *J of Psychological Science*, 18(74), 247-256. (Persian). [Link]
- Pyszczynski, T., & Cox, C. (2004). Can We Really Do Without Self-Esteem? Comment on Crocker and Park (2004). *Psychological Bulletin*, 130(3), 425–429. [Link]
- Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2005). Self-Esteem Development Across the Lifespan. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3), 158–162. [Link]
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton University Press, Princeton NJ. [Link]
- Sabzmaneshjafari S, Mirderikvand F, Sadeghi M. (2019). The Effectiveness of Life Skills Training on Social Acceptance and Internet Addiction in Students. *J of Psychological Science*, 17(71), 831-836. (Persian). [Link]
- Sadeghzadeh R, Ahadi H, Dortaj F, Manshaee G. (2019). The Effectiveness of cognitive-behavioral therapy and metacognition-based learning combination on reducing social network dependency. *J of Psychological Science*, 18(78), 659-666. (Persian). [Link]
- Salehan, M., & Negahban, A. (2013). Social networking on smartphones: When mobile phones become addictive. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2632–2639. [Link]
- Samaha, M., & Hawi, N. S. (2016). Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance, and satisfaction with life. *Computers in Human Behavior*, 57, 321–325. [Link]
- sevari, K. (2014). Construction and Validation of the Mobile Phone Addiction Questionnaire. *Quarterly of Educational Measurement*, 4(15), 126–142. (Persian). [Link]
- Sheikholeslami, R., Nejati, E., Ahmadi, S. (2011). Prediction of components of happiness by self-esteem and marital relationship in married women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(7), 926–938. (Persian). [Link]
- Statista. (2021, August 6). *Smartphone users worldwide 2016–2021*. [Link]
- Watson, J., & Nesdale, D. (2012). Rejection Sensitivity, Social Withdrawal, and Loneliness in Young Adults. *Journal of Applied Social Psychology*, 42(8), 1984–2005. [Link]
- Walsh, S. P., White, K. M., & Young, R. M. (2009). The phone connection: A qualitative exploration of how belongingness and social identification relate to mobile phone use amongst Australian youth. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(3), 225–240. [Link]
- Wikipedia contributors. (2021, November 17). *List of countries by smartphone penetration*. Wikipedia. [Link]
- Wolf, E. J., Harrington, K. M., Clark, S. L., & Miller, M. W. (2013). Sample Size Requirements for Structural Equation Models *Educational and Psychological Measurement*, 73(6), 913–934. [Link]
- Yücens, B., & Üzer, A. (2018). The relationship between internet addiction, social anxiety, impulsivity, self-esteem, and depression in a sample of Turkish undergraduate medical students. *Psychiatry Research*, 267, 313–318. [Link]
- Yuchang, J., Cuicui, S., Junxiu, A., & Junyi, L. (2017). Attachment Styles and Smartphone Addiction in Chinese College Students: The Mediating Roles of Dysfunctional Attitudes and Self-Esteem. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 15(5), 1122–1134. [Link]